

FOAIA DIECEZANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:		Prețul inserțiunilor		Corespondințele se adresează redacției	
Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane		Pentru publicațiuni oficioase, concurse, ediții		"FOAIA DIECEZANĂ"	
pe 1/2 an 5 "		etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150		tar banii de prenumerațiune și inserțiunile la	
" România și străinătate pe an 14 franci		de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte 8 cor.		ADMINISTRAȚIUNEA	
" " " " " " " " " " " " "		de aci în sus 10 coroane		Librăriei și Tipografiei dioc. în Caransebeș	

Zidirea, întocmirea și decorarea din lăuntru a locașului dumnezeesc, cum o cere biserica și tradițiunea

(Urmare)

Exteriorul bisericii se rădică — ca și la basilice — în două rânduri, înălțându-se năla de mijloc peste năle laterale mai joase. Acestea din urmă au de regulă două etagie. Un semn caracteristic al stilului bizantin este în urmă, că cupolele se arată și pe din afară în liniile lor ovale sau curbe, neavând un acoperământ, ce li-ar mască.

Stilul bizantin își ajunse culmea în biserica s. Sofie din Constantinople edificată sub împăratul Iustinian dela 530—537 de Anthemios din Tralles, carele a inventat planul, fiind sprijinit la zidire de Izidor din Milet și Ignatîu arhitectul. În anul 537 s'a finit zidirea, păstrându-și cu puțin abateri căuzate prin unele răstaurări făcute de împărații următori și prin străformarea bisericii într'o geomă, moșcă, tipul cel vechiu până în ziua de astăzi. Ca să cunoaștem biserica s. Sofie mai bine, înduc aici următoarele:

Cupola cea mare, care are forma unui segment, cercual mai mult plan, se razimă pe patru pilastri mari, cari sunt împreunați unul cu altul cu arcuri late. Întré pilastri în partea de miază-zi și de miază-noapte s'au pus — spre a da zidirii mai multă tărie — câte patru columne de granit 14 m. de înalte. De asupra arcuului, cu care sunt împreunate columnele se ridică un zid, pe care se află columne mai mici. Înălțimea cupolei, în centru dela pământ e de 67 m, iară diametrul ei de 25 m. Interiorul cupolei, în care se află 24 de ferestri, e îmbrăcat cu mozaic în forma cubilor mici de piatră, a căror suprafață e acoperită cu email. Cupola principală e încujurată de opt cupole mai joase, două mai mari și șase mai mici, care succesiv, treptat, se rădică la cupola cea mare. Pilastrii cei mari, de cari se razimă cupola, sunt făcuți

din cuburi de piatră albă împreunate între olaltă cu brăne de fer. De asupra năilor laterale se află em-pore cu două etagie sprijinite de 67 de columne frumoase, din care 8 de porfir (luate din templul lui Aurelian din Roma) și 6 de iaspis verde (luate din templul Dianei din Efez). Peste tot sunt 100 de columne, cari cu părții îmbrăcați cu marmură albă și mozaic și cu podeala de porfir dau interiorului o înfățișare pitorească și în acelaș timp și grandioasă. Apsida, care în comparare cu tot edificiul e foarte mică, are trei ferestri, fiind decorată și înfrumusețată cu ornamentele cele mai prețioase, cu mult aur și cu pietre scumpe. Narticul exterior are 9 uși de bronz decorate cu basrelief. Ferestrele, 44 la număr, erau la început de lespezi de marmură găurite simetric, mai apoi din sticlă. În urmă mai amintim, că lungimea bisericii e de 76 de metri, iară lățimea de 71 de metri.

Prefăcându-se biserica s. Sofie în anul 1453 în moșea principală a Turcilor, s'a schimosit încât-va exteriorul și interiorul ei. Așă au adaus Turcii pe din afară 4 minarete și unele porți, în lăuntru însă au spoit mai toate ornamentele, cum și toate tablourile în mozaic, care înfățișază figuri omenеști așezând în moșea obiectele și înfrumusețându-o cu ornamente prescrise de legea mohamedană.

În timpurile după Iustinian stilul bizantin a suferit oarecari schimbări. Planul a rămas în forma crucii, dară a unei cruci cu brațul prelungit din vest. Cupolele cele plane s'au înlocuit cu cupole mai mult boltite, adese-ori emisferice. Acoperișul acestor din urmă nu erau totdeuna semicercual, ci câte odată făcut în linii drepte și cu vârful ascuțit (în forma unui triunghi sferic sau a unui con), altă dată ceva mai rădicat, având un vârf rotunzit în forma unui clopot. Cupolele se așezau sau pe cele patru brațe ale crucii sau pe unghiurile edificiului, formând în cazul ultim cu cupola principală o cruce în forma literei X, numită crucea s. Andreiu. În urmă ferestrele erau acoperite cu bolte rotunde și adese-ori încadrate de ar-

cade, ce se răzimbau de colonne. Întorcându-se campanele în întrebuințare bisericească (sec. 9 și 10) oră displică a le așeză într'un loc potrivit. În scopul acesta se făceau la biserici zidite în stilul bizantin aproape de biserică de regulă niște turnuri de sine stătătoare de lemn sau de piatră. La biserici mari însă se făceau pentru campana două turnuri de asupra cupolelor din pronaos, și anume în cele două unghiuri din vest ale bisericii.

Dintre bisericile zidite în stilul bizantin amintim din timpurile mai vechi — afară de biserică s. Sofie — bisericile: S. *Sergius și Bachus* (Procopius, de aedif. I. 4. o numește așa) din Constantinopole numită hagia sofia cea mică (sec. 6), S. *Vitale* din Ravena (sec. 6; 526—539), S. *Ioan* din Efes (sec. 6), care eră zidită după tipul bisericii s. apostoli din Constantinopole; diferindu-se în multe cele de biserică s. Sofie. Din timpurile mai târzie inducem: *Hagia Theotokos* din Constantinopole (zid. la începutul sec. 10), s. *Marcu* din Veneția (zidită 976—1071), *biserica Mântuitorului* din Constantinopole, numită „mănăstirea câmpului“ (Moni tis choras), zidită în sec. 11, restaurată la finea secolui 13, biserică s. *apostoli* din Tesalonic (sec. 11) și biserică s. *Nicodim* (Panagia Nykodimo) din Atena (sec. 13).

Am zis mai sus, că stilul bizantin s'a răspândit în tot orientul creștin, dezvoltându-se în singuritele țări în felurit mod.

În *Armenia* a bună-oară luat stilul de construire o formă, care în multe privințe se diferțește de a stilului bizantin. Bisericile sânt zidite în patru-unghiu lungăreț, având forma crucii numai în interiorul lor. Din mijlocul crucii, ale cărei brațe transversale sunt cu mult mai scurte decât la stilul bizantin, se rădică cupola. În jurul spațului mijlociu resp. al cupolei se grupează spre ost și vest firide scâvate, din cari una formează altarul, alta intrarea principală, iară spre sud și ost firide de formă mai mult plană, cuprinzând intrări laterale. Pilastrii, de cari se razimă cupola, au forma unei popice; ferestrele sunt de tot înguste, sămănând mai mult unui meterez și fiind sus boltite în forma arcului rotund sau a unei potcoave. Forma cea îngustă a cupolei, care se rădică pe un tambur înalt, ni aduce aminte de stilul bizantin târziu, dară așezarea ferestrelor e aice alta, aflându-se mai jos sub cupolă. Tot edificiul îl încunjură un

pripiciu de trei trepte , lipsind numai acolo,

unde s făcute portalele; ceea ce la stilul bizantin nu se află. Ornamentica e avută, aplicându-se decorațiuni de cordele împletite și de ramuri. Dintre bisericile zidite în stil armean amintim: biserică s. *Ripsime* din Vagarșabad (desemnată în opul lui C. Schnaase) din seculul 10 și *catedrala din Ani*, a cărei zidire s'a finit în anul 1010 (desemnată tot la Schnaase).

Cât de arhitectura bisericească din *Rusia*, apoi la început se diferiă puțin de cea bizantină. Probă

ni este biserică s. Sofie din Chiev (*Храмъ Пророковъ*) (1037) și biserică mănăstirească din Lavra (1054), amândouă zidite de lucrători bizantini pe porunca marelui duce Iaroslav după tipul bisericilor din imperiul bizantin. Mai târziu a luat stilul rusesc un tip anumit, împreunând cu forme bizantine elemente aziatice. Forma fundamentală (a crucii grecești), împărțirea și dispuzățiunea internă a bisericilor sunt ale stilului bizantin, numai că interiorul, în care predomină arcul rotund, apare pretutindene apăsător îngust și trist deși ornat foarte avut. O varietate mare de forme se apleacă mai ales la exteriorul bisericilor, unde se arată invederat influința aziatică, care sau că se trage din timpurile domniei mongolice sau că e întemeiată în afinitatea mai mare geografică a Rusiei cu Azia. Acolo, unde în arhitectura bizantină spațele se acoper cu cupole simple, se rădică în stilul rusesc din corpul cel jos al edificiului o mulțime de turnuri, parte late, parte înguste, ca minaretele Turcilor, acoperite sus de cupole în forme de tot varii și arbitrare, bună-oară în formă de semiglob, de ou, de pară de ceapă, și a. d. Afară de fațadă, care de regulă e fără ornament, exteriorul bisericii e încărcat cu ornamente, între cari se află forme bizantine, romanice, arabice și altele. Acoperemintele sunt căptușite cu table de tinichea și depinse cu colori deschise, cu galbăn, roșu și alb. Cupolele de regulă sunt zugrăvite cu loare verde sau albastră, fiind preperate cu stee, sau sunt aurite, și anume cupola cea mijlocie foarte avut celelalte mai simplu. În culmea fiecărei cupole se află o cruce aurită, al cărei braț vertical adese-ori e înfipt într'o semilună, cu lăntușoare de aur, cari atărnă dela bârna transversală de sus, spre a inchipui, prin împreunarea lor bârna de jos, dogma bisericii ortodoxe despre purcederoa Spiritului sunt numai dela Părintele. Decorarea acoperemântului cu colori varii și bătătoare la ochi, formele cele bizare și vari ale cupolelor, ale columnelor ascuțite la culme și ale turnurilor e mândria și caracteristica arhitecturii rusești.

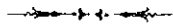
În seculul XVI. în care stilul rusesc și-a ajuns culmea, s'au mai adaus la formele, ce existau, încă și nouă luate din renesansa timpurie, din stilul gotic și baroc, împreunându-se într'un mod fantastic cu cele vechi. Dela seculul XVIII încoace dăm în *Rusia* de tedința serioasă, de a introduce în arhitectura bisericească — fără de a alteră caracterul specific al stilului rusesc — o concepțiune chiar a planului, o simplitate nobilă a formelor, un ornament simplu, dară lucrărat cu gust și aranjat frumos.

Dintre bisericile zidite în stil rusesc fie amintite: biserică *Adormirei Maicei Damului din Moscva* (*Успенскій соборъ*) construită mai întâiu de lemn în a. 1326, apoi zidită de piatră în anii 1475—1479 de arhitectul Ridolfo Fioravanti din Bologna, apoi biserică *Bunei-vestiri* (*Благовѣщенскій соборъ*) din Moscva, care are 9 cupole și e situată pe locul cel mai înalt al Ēremlului (zidită 1550—1554) și în urmă catedrala

s. Vasile (*Василий блаженный*) din Moscova, zidită de Ioan cel fioros în anul 1554.

Și arhitectura bisericească în țările locuite de Români își dă pe față originea bizantină. Deși a luat multe forme străine din stilul muhamedan și armean totuși arată încă mult din tipul bizantin. Dintre bisericile române vechi, cari ca edificii monumentale se disting prin construcțiunea lor arhitectonică, merită să fiă amintite — afară de biserica de odinioară metropolitană din Suceava numită îndeosebi a *Mirăușilor* (zidită sec. 14.) și care e redusă la goale, dară mulțămita Domnului, curând se va reconstrui — încă biserica din Argeș zidită sub Radul Negru (1290—1314) și biserica episcopală a Mănăstirii *Curtea de Argeș* zidită de Negoe Vodă, Basarabu, 1512—1522).

(Va urmă)

Isus scoate dracii la Gadara

Evangelia din Duminică 23-a după Rosalii, a 6-a alui Luca, 8, 26—29.

Ținta

Astăzi ne vom ocupa cu evanghelia, ce se citește în Duminică viitoare, în care ni-se spune: *ce a lucrat Isus de ceea parte a lacului Ghenezaret, și cum a fost primit el acolo?*

I. Analiza

În istorioara de mai înainte, („Linștirăa mării“), unde l-am aflat pe Isus? Pe lacul Ghenezaretului în furtună. De unde plecase el? De pe țărmul apusean al lacului. De ce a plecat el? Ca să treacă și de ceea parte a lacului, să învețe pe oameni și să le vindece bolnavii. Cum îl vor fi primit oamenii acelui ținut? În ținutul acela se află orașul *Gadara* (hartă!) și eră un ținut muntos cu locuitori păgâni. Deci cum îl vor fi primitei pe Isus? Și ce va fi lucrat Isus acolo? — Să vedem!

II. Sinteză

Textul evangheliei:

1. În vremea aceea venit-ă Isus cu corabia, în ținutul Gadarenilor, care este de ceea parte de Galileea. Și ieșind el la uscat, l-a întimpinat pe el un om oarecare din cetate, care aveă draci de multă vreme, și în haină nu se îmbracă, și în casă nu locuia, ci în mormânturi.

2. Iară văzând pe Isus și strigând, a căzut înaintea lui, și cu glas mare a zis: „Ce este mie și ție Isuse Fiul lui Dumnezeu celui de sus? Rogu-mă ție, nu mă munci pe mine“. (Că porunciă duhului celui necurat să iase din omul acela, că de mulți ani îl apucă pe dânsul; și-l legă pe el cu lanțuri de fier și cu obezi, păzind pe el; și rupând legăturile, se goniă de dracul prin pustie). Și l-a întrebat pe el Isus

zicând: „Cum îți este numele?“ Iară el a zis: „Legheon“, că draci mulți intrase înrânsul. Și rugă pe el, ca să nu le poruncească lor să meargă întru adânc. Și eră acolo o turmă mare de porci, ce se păștea în munți; și l-au rugat pe el, ca să-i slobozească pe ei să între înrânsii; și i-a slobozit. Și ieșind dracii din om, au intrat în porci, și s'a pornit turma de pe țărmuri în iazer și s'a înecat.

3. Iară păstorii văzând ceea ce se făcuse, au fugit, și mergând au spus în cetate și prin sate. Și au ieșit să vază ceea ce se făcuse, și au venit la Isus, și au aflat pe omul, dintru care ieșise dracii, îmbrăcat și întreg la minte, șezând lângă picioarele lui Isus, și s'au spăimântat. Și li-au spus lor și cei ce văzuse, cum s'a mântuit cel îndrăcit. Și l-a rugat pe dânsul tot poporul ținutului Gadarenilor, să se ducă dela dânsii, că erau cuprinși cu mare frică. Iară el intrând în corabie, s'a întors. Iară bărbatul, dintru care ieșise dracii, rugă pe el, ca să fie cu dânsul; iară Isus l-a slobozit pe el, zicând: „Întoarce-te în casa ta, și spune câte ți-a făcut ție Dumnezeu“. Și s'a dus propovăduind prin toată cetatea, câte i-a făcut Isus lui.

a) Predarea punctului 1 și reproducerea.

Aprofundare: Ce ni se spune despre ținutul Gadarenilor? Că e de ceea parte a lacului Ghenezaret, dincolo de Galileea. Arată aici pe hartă Galileea! Arată Gadara! Ce v'am spus eu despre ținutul Gadarenilor? Că e muntos. În munții aceia sunt peșteri, iar peșterile se folosiau ca morminte, în care băgau trupul celui mort (cf. Imormântărea lui Isus). Ce v'am spus despre locuitori? Că erau păgâni (nu Iudei, ca în Galileea), numai puțini Iudei erau.

Ce fel de om îl întimpină pe Isus, când intră pe acel pământ? Un om, care aveă draci — îndrăcit. Cum avem să ni-l închipuim pe un astfel om îndrăcit? Ceni se spune despre el în evanghelie? Că nu se îmbracă în haine și nu locuia în casă, ci în mormânturi (în peșterile din munți, cari serviau ca locuri de înmormântare). Ni-se spune (în alt loc) despre îndrăcitul acela, că adese-ori îl legau cu lanțuri de fier și cu obezi (cercuri), dar el rupeă lanțurile și sfărâma obezile, și nimenea nu puteă să-l înfrâneze; și pururea, noaptea și ziua, eră prin munți și prin morminte, strigând și lovindu-se cu pietri (cf. Marcu 5, 4-5). Și nu puteau oamenii să treacă pe locurile acelea, pentrucă săriă la ei ca animalele sălbatice (cf. Mt. 8, 28). De aci putem vedeă, ce boală grozavă eră aceea, și ce chinuri aveă cel îndrăcit. — Mai sunt oare și azi morboși de felul acesta? Cum le zic ai noștri? („Boala rea“, epilepsia, smintirea minții, — nebunia). —

Despre bolnavul din evanghelia însă ne învață biserica noastră, că el eră cuprins de un duh rău, în el locuia un duh necurat (draci), de aceea se și vorbește în evanghelia despre un om „care aveă draci de multă vreme“, adecă în el locuiau duhuri rele, necurate, și a-

cestea îl țineau sub stăpânirea lor și-l îndemnau să săvârșască lucruri înfricoșate.

Isus așadar, când sosește pe pământul Gadarenilor păgâni, e întâmpinat de un om înfricoșat. Eră aceasta plăcut? — Ce va face îndrăcitul când va vedea pe Isus? — Ce va face Isus? — Ascultați.

b) *Predare punctului 2 și reproducerea.*

Aprofundarea: Ce ne pune în uimire aici din capul locului? Că îndrăcitul cunoaște pe Isus și se roagă să nu-l munciască. Nu vorbiă îndrăcitul, ci duhurile rele din el, cari cunoscând puterea cea mare a Fiului lui Dumnezeu, se tem, că — după ce le va scoate din om — le va trimite iarăși în iad, unde e locul lor. — Isus întreabă, cum este numele duhurilor rele din omul îndrăcit, și acelea, co-i răspund? Legheon (= un regiment de 4500—6000 de ostași); așadară erau foarte multe duhuri necurate (draci) în omul acela. Și fiindcă mulțimea dracilor n'ar fi voit, să meargă la iad, în chinuri, (= în adânc), — ce au cerut dela Isus? Să-i lase, ca să între în turma de porci, ce pășteă la țărnul lacului. Și ce s'a întâmplat? . . .

Prin aceasta însă Isus le-a făcut o pagubă mare Gadarenilor. De ce a lăsat el, ca duhurile necurate să între în porci și să-i arunce în mare? . . . Gadarenii erau păgâni și țineau numai la lucrurile pământești (la averile lor); acum Isus voiește să le arate, că averile omului din această lume toate pot pieri de odată, de aceea la ce să se mai gândească omul? Și la Dumnezeu, la facerea faptelor bune, adunarea comorilor sufletești. Astfel Isus, prin paguba ce o făcuse Gadarenilor, voia să le aducă alt folos și mai mare, să-i tragă la Dumnezeu. Dar să vedem ce au făcut Gadarenii! Ascultați!

c) *Predarea punctului 3 și reproducerea.*

Aprofundare: Ce văd Gadarenii, când ies afară din oraș și de prin sate? Că îndrăcitul e sănătos. Și ce li-se spunelor despre vindecarea îndrăcitului? . . . Ce trebuiau să facă acum Gadarenii, pentru că Isus li-a mântuit pre omul lor de boala aceea cumplită? Să-i mulțamească. Ei însă ce fac? Îl alungă. De ce? Pentru că li-a făcut pagubă în porci și pentru că se tem, că le va mai face și alte pagube. După cine le părea lor, deci mai rău, după sufletul omului acela nenorocit, dacă să pierdea pentru totdeauna, ori după turma de porci? . . . Li-se poate ierta lor aceasta? Nu, pentru că sufletul unui om are mai mult preț decât o turmă de porci. Ce inimă au Gadarenii? *Inimă impietrită și lăcomă.* Dovedește aceasta! (Reasumare).

Cu mult mai bun e însă bolnavul însănătoșat; de ce? El voiește, ca Isus să rămână la dânsul și astfel să-i poată mulțami.

Cel mai bun e însă Isus, pentru că? Lui i-i milă de omul nenorocit, și de aceea-l și vindecă; el voiește să aducă și pe Gadarenii la calea bună, dar aceștia sunt îndărătnici.

Reproducerea întregii evanghelii.

III. Asociația

Și astăzi întâmpinăm oameni cuprinși de „boala rea“, de nebunie. . . Ce simțim noi când îi vedem? Mă! Și astăzi încearcă oamenii, ca să le ajute astor fel de nenorociți (casele de nebuni, slujbi la preoți, s. maslu). Câtă deosebire este însă între ajutorul ce-l putem da noi acestor nenorociți, și între ajutorul ce l-a dat Isus! . . . Isus chiar și numai cu cuvântul a putut vindecă pe îndrăcit . . . pentru că el are putere dumnezească. De aceea și biserica noastră învață, că:

IV. Sistemizarea

Isus este Dumnezeu adevărat, a-tot-puternic, de o ființă cu Tatăl.

V. Aplicarea

Explicarea tainei despre s. Treime, cum s'a arătat la ist. „Botezul Domnului“. — Dacă ne gândim la parabola despre sămănător, cu care fel de pământ putem asemăna pe Gadarenii? Din cari istorioare am văzut, că Isus este Dumnezeu atotputernic? — Întrucât se potrivește la această evanghelie zicerea: „Dumnezeu voiește, ca toți oamenii să se mântuiască“?

Religiunea pentru școlile populare de Ioan Berescu și Nicolae Aron

Dare de samă

În editura librăriei Ciureu din Brașov a apărut »*Religiunea pentru școlile populare*... după planul „*Normativului*“ școlilor populare din arhidieceza ortodoxă română a Transilvaniei de Ioan Berescu, învățător și Nicolae Aron, preot-catihet . . . Cu mai multe ilustrațiuni. . .“ Trei broșuri, una pentru anul al II-lea una pentru al III-lea și alta pentru anul al IV-lea.

Broșura I menită pentru anul al II-lea, se împarte în două părți. Partea întâia poartă titlul „Despre rugăciuni“, în care — după o introducere, în care se arată, că oamenii cer ajutorul lui Dumnezeu prin rugăciuni, și după câteva „întrebări“, — conține 4 rugăciuni în versuri (a. de dimineață, b. de sară, c. câtră ingerul păzitor, d. după prelegere) și „Tatăl nostru“. După fiecare rugăciune este câte o „explicare“ și „întrebări“. — Partea a doua are suprascrierea „Din Testamentul vechiu“ și conține 27 pioase, începând cu: „Lumea“ (piesa 1), „Dumnezeu“ (piesa 2), „Facerea lumii“ (piesa 3), etc., terminând cu „Izrailitenii în pustie“ (piesa 27).

Broșura II destinată anului al III-lea de școală, asemenea e împărțită în două. Partea întâia „Din Testamentul vechiu“ cuprinde 12

piese; cea dintâiu e „Dela facerea lumii, până la Isus Navi“, și cea din urmă (a 12-a) e „Daniil“. — Partea a doua „Din Testamentul nou“ conține 20 de istorioare, începând cu „Fecioara Maria“ și sfârșind cu „Învierea“ și „Încheierea“.

Broșura a treia, monită pentru anul al IV-lea, cuprinde în partea primă — după introducerea „Despre Rugăciune“ — opt rugăciuni explicate (1. „Pentru Rugăciunile“; 2. „Prea sfântă Treime“, 3. „Împărate ceresc“, 4. „Sfinte Dumnezeule“, 5. „Sculându-ne din somn“, 6. „Din pat și din somn“, 7. „Fără de veste judecătorul va veni“, 8. „Din somn mulțămescu-ți ție Doamne“), iar în partea a doua „Din Testamentul nou“ are 36 istorioare, începând cu nașterea lui Cristos“ și sfârșind cu „Sinoadele Apostolești“ și „Resumate generale“.

Din capul locului nu ne putem împăca cu ideea, de a compune manuale de școală după „Normative“ ori „planuri de învățământ“, cari nu mai sunt în vigoare, când știut este, că cu începerea anului școlar 1904/5 s'a pus în aplicare planul de învățământ votat de Măritul Congres național-bisericesc din 1903 sub Nr. prot. 98, și care plan e lucrat pe baze mai sănătoase decât planurile și normativele cele de până aci. E drept, că noul plan de învățământ este pus în aplicare în mod provizor, dar e de prevăzut, că după unele-altele modificări, cari însă nu-l vor schimba în fond — va avea un viitor.

Abstrăgând însă dela alegerea materiei de învățământ după prescripțiile vechiului „Normativ“, nu ne putem identifica cu modul cum sunt lucrate manualele din cestiune și din alte puncte de vedere.

„Izvorul din care se scoate materia biblică pentru școlile populare, este sfânta Scriptură. Dar trebuie să ne știm folosi de această materie, pentru că nu toate faptele biblice sunt potrivite pentru istorioarele, de cari avem trebuință în școală. Principiile, de cari trebuie să ne conducem la alegerea materiei și la compunerea istorioarelor biblice, sunt următoarele:

„1. Materia de învățământ să se scoată *din cărțile canonice* ale sfintei Scripturi.

2. Materia scoasă din „sfânta Scriptură să fie astfel aleasă, încât să *corespundă scopului celei are Religionea în școala populară*, adică să conțină fapte și întâmplări, cari să facă pe școlari cunoscuți cu învățăturile și cu așezămintele bisericii noastre, și să deștepte și desvolte în elevi sentimente nobile și să întărească voința lor, culminând astfel în ceea ce numim „caracter moral“; iar nu fapte și întâmplări, cari să-i introducă în istoria poporului jidovesc. Nu scop istoric, ci scop religios-moral are materia luată din sfânta Scriptură.

„3. Materia de învățământ scoasă și aleasă din sfânta Scriptură să fie distribuită în *unități metodice*, adică în părți, ce fiecare pentru sine reprezintă un întreg bine rotunzit, iar toate la oaltă, stând în cea mai strânsă legătură, să formeze firul de aur al întregii economii dumnezeiești.

„4. În unitățile metodice să se păstreze cât se poate *textul sfintei Scripturi*“ (cităm din: Elemente de cateholică de Dr. P. Barbu.)

Cercetând manualele din cestiune, aflăm că: ad 1) Între istorioarele din T. V. e luată și istorioara despre „Tovie“ (broșura II. pag. 29), deci o istorioară scoasă dintr'o carte necanonice a sfintei Scripturi.

ad 2) Autorii se nizuiesc a da un compendiu de istorie a poporului jidovesc, ceea ce se vede din modul de tractare al istorioarelor din T. V.

ad 3) Piesole „Lumea“ (I. din broș. I.) și „Dumnezeu“ (2. tot acolo), nici pe departe nu pot purta numirea de unități metodice, ci piesa primă se poate privi de o pregătire pentru istorioara „Facerea lumii“ (3. tot acolo), iar a doua e un aglomerat de învățături dogmatice, cari propuse în forma cum sunt lucrate în manualul din cestiune, absolut nu pot fi accesibile pentru mintea școlarilor din anul al doilea. Învățăturile, atât dogmatice, cât și etice, — *materia abstractă* a Religiei — nu se propun în forma, cum le-au luat autorii sub punctul 2 intitulat „Dumnezeu“, ci se scot dintr'o *materie concretă istorică*; iar *misteriile* — cum e taina despre Preasânta Treime, pe care autorii o explică tot la acel loc, — se propun în legătură cu oarecari fapte istorice sau cu învățături accesibile minții.

ad 4) Textul sfintei Scripturi este abandonat și înlocuit cu un text mai greu de priceput pentru școlari decât cel biblic. „A povestii d. e. istoria lui Avram ori a lui Iosif luând de model pătaniile lui „Fritzchen cel bun“ din Abecedar este o greșală mare, o extremitate, de care trebuie să ne ferim; este un fel de vorbă lungă fără rost, ce numai slăbește efectul și la tot cazul dovedește o lipsă de gust și seriozitate. Limba biblică este minunată și exerciază mare putere asupra inimii. Copilul trebuie rădicat printrânsa din cercul experienței zilnice, pentru că să aibă idee despre timpuri trecute, despre popoare și țări străine, despre spiritul oriental și despre simplitatea măreață, ce o întâmpinăm în urice vechi. În această limbă putem deci schimba numai ceea ce pentru vârsta copilului nu este potrivit, numai unde limba ne prezintă greutăți prea mari, ca d. e. la îngrămădirea numelor străine. Totuș această schimbare să se facă cu precauțiunea recerută și cu evlavie, — iar nici

decât să nu înjosim istorioarele biblice la nivelul altor istorisiri profane.

Și dacă autorii manualelor din cestiune susțin în prefața broșurei prime, că „cu deosebire se va pune bază pe aceea, ca elevii să aplice la răspunsurile lor cuvintele din carte, cari sunt mai puțin obicinuite în graiul zilnic al poporului“ (adecă textul fabricat de autori), — întrebăm: De ce să nu-ș însușească elevii textul biblic, care e neasămănat mai frumos decât cel din manualele despomenite, ba am putea zice, că e și mai ușor de priceput pentru școlari decât cel din aceste manuale?

(Va urmă).

Varietăți

Hirotoniri. P. S. Sa Dl episcop *Nicolae Popea* a binevoit a hirotoni pe următorii candidați de preoți întru presbiteri, și anume: în 4 Octomvrie st. v. pe teologul abs. Valeriu *Perin* (administrator parohial în Glogon); în 5 Octomvrie pe teol. abs. Augustin *Ghilezan* (administrator par. în comuna Omor), în 6 Octomvrie pe teol. abs. Nicolae *Câmpian* (paroh în Măidan) și 7 Octomvrie pe teol. abs. Ioan *Surlașiu* (capelan în Jebel).

Dl Dr. Dumitrie Cioloca a fost numit cu 1 Octombre a. c. referent substituit în senatul școlar la Consistorul nostru.

Dare de seamă și mulțămită publică. Pe seama Mănăstirei „dela Izvor“ un modest preot prin Înalt Prea Cuvioșia Sa, părintele Arhimandrit Filaret Musta a contribuit cu frumoasa sumă de 100 cor. Mulțămita noastră profundă și pe aceasta cale M. Gușcă, ierodiacon.

O mănăstire de călugărițe gr. or. în Cernăuți. Foia clericală independentă „Viitorul“ din Cernăuți aduce știrea, că guvernul Bucovinei a cerut zilele acestea dela Consistorul gr. or. din Cernăuți un preliminar exact pentru activarea și susținerea unei mănăstiri de călugărițe gr. or. în Cernăuți, în urma unui concluz luat acum câți-va ani la inițiativa actualului metropolit Dr. V. de Repta de Consistorul cernăuțean. În caz, că guvernul va aproba acest concluz, noua instituție va fi de mare folos, căci călugărițele vor îngriji deoparte de bolnavi, precum o fac aceasta călugărițele catolice, de altă parte vor ocupa posturi de supraveghetoare în azilele de copii gr. or. din Cernăuți și celelalte orașe bucovinene. Mănăstirea, din care vor face parte, după proiectul Consistorului, 30 călugărițe, va fi susținută pe cheltuielile fondului religionar gr. or. din Bucovina.

Școala primară română în Constantinopol. Guvernul român a înființat cu începerea anului școlar actual, o școală primară mixtă la Constantinopol și anume

în cartierul europeanesc Pera. Școala numără deja 105 elevi și eleve din toate suburbiile Constantinopolului. Pentru înlesnirea elevilor cu locuința departe de școală s'a înființat și o cantină școlară. Această școală este pusă sub direcțiunea d-lui Iancu D. Hondrosson și are un personal didactic de 5 persoane. Școala primară din Constantinopol răspunde unei vădite necezități, de oare ce la Constantinopol trăesc peste 1000 familii aromâne.

Catedrala din Sibiu, care aveă să se sfințască în luna aceasta, din cauza aranjamentul intern al ei, nu s'a putut da gata până acum, se va sfinți la primăvară.

Tuberculoza (oftica) în București. În decursul unei luni Septemvrie au murit în București peste 150 persoane de această boală înfricoșată. În timp de 9 luni au murit 1600 persoane, un număr care de 15 ani n'a mai fost ajuns. Cauza este mizeria cea mare, în care se află populațiunea din suburbiile Bucureștilor.

Românii din Basarabia se mișcă. Marii proprietari români din Basarabia au înaintat Țarului o petiție, în care cer, ca în bisericile lor serviciul divin să se facă în limba româneacă. După cum știm, în Basarabia trăesc 1.200.000 Români (Moldoveni) și în biserici se slujește numai în limba moscovită.

Adunare poporală este convocată la Buziaș pe Luni în 6 Noemvrie st. n. la 11 ore a. m. Ordinea de zi: 1. Bonstituirea adunării. 2. Pronunțare asupra situații politice din țară. 3. Sufragiul universal. 4. Organizarea cercului electoral Végvar. În fruntea convocatorilor este protopresbiterul Ioan Pepa.

Cine câștigă la loterie. Mai înainte eră la noi în floare loteria cea mică, care a înghițit mulți bani ai oamenilor săraci. Acum e în floare loteria de clase, prin care câți-va bancheri store și mai tare clasa de rând a poporului. Ei exploatează cu mare noroc prostia oamenilor! Dar să vedem ce șanse de câștig are loteria de clase, laudată așa de mult prin reclame mari, prin planuri de joc, prin amăgirea poporului cu speranțe de câștiguri în sume enorme de sute de mii, ba chiar un milion coroane. Înainte de toate vedem, că un milion n'a câștigat încă nimeni la loteria de clase. Se examinăm apoi planul loteriei. În acest plan stă scris cu litere groase, că din 100.000 lozuri 50.000 trebuie se câștige. Privind mai bine, vedem că nu tot al 2-lea loz câștigă, ci numai al 3846-lea loz. Căci din 100.000 lozuri 50.000 sunt seci, un câștigă: din celelalte 50.000 lozuri 47.200 se trag numai cu miza plătită, adecă îți capeti bani inapoi, fă nici nu câștig; mai rămân 2700 lozuri. Din aceste 1378 se trag cu 240 cor.; ai plătit 160 cor. pentru loz și primești 240 cor.; asta-i câștig? 763 lozuri se trag cu 800 cor., 432 cu 1600 cor., 3 cu 2400 cor., 67 cu 4000 cor. și 31 cu 8000 cor. Mai sunt 26 lozuri, cari sunt trase câștiguri mari. Din 100.000 loruri 26 lozuri! Slabă speranță! Cine pierde?

Clasele de mijloc ale poporului Cine câștigă? Consorțiul de bancheri. Publicul plătește 16 milioane cor. pentru losuri, din aceste se replătesc publicului 13 mil., 160mil, din cari însă se detrag 2,632.000 (20%) ca dare de câștig. Deci publicul își capătă înapoi din 16 milioane numai 10,368.000, iar 5.472.000 rămân pierdute adevărat în buzunarele bancherilor și la stat. Această manevră se repetă de 2 ori pe an și astfel publicul plătește în prostia lui 11 milioane cor. pe fiecare an. Bine face cel ce nu joacă la loterie de clase!

(„Drapelul“.)

Bibliografii

În editura Tipografiei și Librăriei diecezane a ieșit de sub tipar:

„Calendarul Românului“

pe anul comun 1906.

Cuprinsul ales. Ilustrațiuni frumoase.

Prețul 50 fileri.

La Tipografia și Librăria din Caranesbeș

se află următoarele cărți ale prof. Dr. **Petru Barbu**:

Istorieare Religioase-morale, I Carte de Religione pentru școalele populare, 30 fil.

Istorieare Biblice, II carte de Rugăciune pentru școalele populare, 30 fil.

Istorieare Bisericești, III Carte de Religione pentru școalele populare, 30 fil.

Catehismul, IV Carte de Religione pentru școalele populare 40 fil.

Carte de Rugăciuni și cântări bisericești, cu binecuvântarea arhierescă. (Format mic, 160 pagini, broșurată 50 fil., legată dela 60 fil.—10 cor.).

Istoria sântă a Testamentului vechiu, I Carte de Religione pentru școalele medii, 80 fil.

Istoria sântă a Testamentului nou, II Carte de Religione pentru școalele medii, 80 fil.

Istoria Bisericească, III Carte de Religione pentru școalele medii, 1 cor.

Isus Hristos, cu cuvintele sântei Scripturi, 2 cor 50 fil. — Edițiunea populară 1 cor.

În zilele acestea a apărut în editura **H. Zeidner din Brașov** manualul didactic:

Elemente din Constituțiunea Patriei sau Drepturile și datorințele cetățenești

pentru școalele populare, de **Vasile Goldiș**, profesor gimnasial în pensiuie, secretar consistorial în Arad. Edițiua II. prelucrată.

Dicționarul Alexi român-germân și germân-român din editura librăriei H. Zeidner, Brașov (fondată 1867). Prin introducerea obligată în planul de învățăm

mânt al României, s'a îngrijit deja de învățătura limbii germâne în școlile medii. Însă numai prin eșerciții se ține desteritatea câștigată și se cufundă știrea acestei limbi de lume.

Mai cu seamă pentru *comercianți, meseriași sâr-guitori și industriași* nu se poate pune destul la suflet cunoștința acestei limbi. Ce este mijlocul cel mai de folos pentru îmbogățirea științelor unei limbi? Pe lângă conversațiune un *dicționar bun*. După cunoștința noastră este cel mai recomandabil: dicționarul *Alexi român-germân și germân român* (editura lui H. Zeidner, librăria, Brașov) fiindcă: 1. întrece pe toate dicționarele de mai înainte prin *perfectiune*, fiindcă ia în considerațiune mai cu seamă și limba Moldovei și Bucovinei chiar în partea română-germână; 2. bate cu plăcere la ochi prin *exactitatea tipografică* prospecționabilă, prin care *minunat de curând* se poate găsi fie care cuvânt; 3. este o mare preferință întrebuintărea *ortografiei germâne celei mai nouă și română 1904* săvârșită. 4. *Prețul ieftin* îl pune în stare și pe cel mai puțin avut a-și cumpără dicționarul. Prețul este partea română-germână broșat cor. 4.50 = fr. 5; cea germână-română cor, 3,60 = fr. 4.—

*

În editura Tipografiei **A. Mureșan** din (Brașov) a apărut: *Asociațiunea pentru sprijinirea învățăcelilor și sodalilor români meseriași din Brașov*. Anul de gestiune 1904, publicat de comitetul Asociațiunei, Brașov 1905.

*

Studii de Istoria Bisericii Române contimporane, de Nicolae Dobrescu. I Istoria Bisericii din România (1850 — 1895). București Tipografia „Bucurester Tagblatt“, str. Carageorgevicu 7 — 9 1905.

*

Dr. Beke Manó. Aritmetică pentru școalele medii prelucrată de Aurel Ciortea, profesor, editura Librăriei Ciurcu, Brassó 1905.

Concurse

Pe baza ordinațiunii Venerabilui Consistor diecezan dđto 31 August a. c. Nr. 2149 Șc. se escrie concurs pentru ocuparea definitivă a postului de *învățător* la școala gr. or. română din **Agadici** protopresbiteratul Oraviței cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia Diecezana“, cu următoarele emolumente:

1. Salar în bani gata 600 cor.
2. 16 m. lemne (8 m. pentru învățător și 8 m. pentru sala de propunere) 96 cor.
3. Paușal pentru scripturistica 10 cor.
4. Spese pentru conferințe și adunare 16 cor.
5. Dela înmormântări unde va fi poftit 80 fil.
6. Două jugere pământ arător și un juger estrevilan, după care alesul învățător are să plătească toate dările recerute.

7. Cortel natural cu grădină.

8. Pentru curatoratul școlii 32 cor.

Concurenți pătați și compromiși nu se vor admite. Alesul înățător este îndatorat a purta cantonatul în și afară de biserică și a instrui tinerimea școlară în cântarea bisericească. Este îndatorat a purta scripturistica ca notar al comitetului și sinodului parohial, a compune socoțile bisericii și ale cultului, fără nici-o altă remunerațiune.

Pentru serviciile prestate în alte comune, comuna bisericească nu acordă nici un emolument.

Recurenții au a-și subșterne recursele lor Prea On. Oficiu protopresbiteral din Oravița-montană, fiind adresate comitetului parohial din Agadici. Concurenții au a se prezenta cu prealabila încuioștiintare a protopresbiterului concerninte — dar numai odată — în vre-o Duminică ori sărbătoare în s. biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare, dar nici decum în ziua alegerii.

Agadici din ședința comitetului parohial ținută în 14/27 Septemvrie 1905. 3—3 [52]

Aureliu Nemoian

preot și prezidentul com. par.

Remus Boldea

not. com. par.

În conțelegere cu mine: *Alecsandru P. Popoviciu* protopresbiter.

Licitațiune minuendă

Pe baza incuviințării Ven. Consistor diecezan ddo 28 Maiu a. c. Nr. 1335 ex. 1905 se escrie licitațiune minuendă pentru zidirea unei *biserici* noi în comuna **Jdioara**, protopresbiteratul Logojului, cu prețul de exclamare de 26.620 Cor. 70 fil.

Licitațiunea se va ținea în 6/19 Noemvrie a. c. la 11 ore a. m. în școala din loc.

Reflectanții vor avea a depune înaintea de licitație 10% vadiu.

Specificatiunea de spese și măsuri se poate vedea la Oficiul parohial.

Jdioara la 24 Iulie 1905.

3—3 [51]

Comitetul parohial.

În conțelegere cu Oficiul protopresbiteral.

Francisc Bach

advocat

are onoare a anunța că s'a deschis

cancelăria advocațională

în Caransebeș strada **Timișori** Nr. 535.

1—3 [53]

Fosta grădină cu moșie
a lui **Jelep**, se arendează

— **pe 5 ani.** —

Marie Köhler.

2—2 [52]

Nándorhegy.

Senegin

contra tusei, răgușelii, durerii de piept, ofitei, tusei măgărești, catarului, astmei, greutății de respirat, lungoarei și tusei seci. **Vindecă sigur și repede.** Prețul **1 cor. 20 fil.** și **2 cor.**

Capsic unsoare. Contra durerii de oase, podagrei, reumatismului, recelelor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai înbătrânite boale le vindecă. Prețul **1 cor. 20 fil.** și **2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomac, greața și vomarea, sgâr-ciurile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. Prețul **1 cor. 20 fil.** și **2 cor.**

Kaljodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curățirea sângelui la sifilie, morburile tiurețelor 1 sticlă **2 cor.**

Laxbonbons. Închiderea scaunului e cauza diferitelor morhuri, precum, palpitatea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deci cine suferă de încheierea scaunului numai de cât să comandeze **Laxbonbons** zaharele purgative, plăcute și dulci la luat. Prețul **1 cor.**

Chimicale, drogoue, legături și bandagerie, chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rum și altele. Teuri rusice, parfumuri, sapunuri, crem escelent pentru față și mâni. Articoli cosmetice, oleu pentru păr, esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pe cum și prav. Ori-ce fel de articlu din bransă. Toate foarte ieftine. Faceți întrebare și Vă veți convinge.

8—10 [45]

Cornel Demeter,

apotecar în Szászváros piața școlii Nr. 45.